

Nordisk samarbejdsprogram for Arbejdsliv 2025 – 2030

Februar 2024 (version V)

UDKAST

Indholdsfortegnelse

1.	Forord.....	3
2.	Indledning.....	4
3.	Strategiske prioriteringer 2025-2030	5
4.	Samarbejdsprogrammets evaluering	7

1. Forord

De nordiske statsministre vedtog i 2019 en vision for det nordiske samarbejde om, at *Norden skal være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030*. Visionen gennemføres via tre prioriterede fokusområder, der har til hensigt at sikre et grønt, konkurrencedygtigt og socialt bæredygtigt Norden. Arbejdslivet er en bærende kraft i de nordiske velfærdssamfund og har derfor en central betydning for denne visions virkeliggørelse.

Visionen gennemføres samtidig med, at der er en række udfordringer men også muligheder, som præger vores arbejdsmarkeder og er fælles for hele Norden:

- Den grønne omstilling stiller krav til de nordiske arbejdsmarkeder om at gennemgå en transition og foretage de rette investeringer for både en mere bæredygtig fremtid, men også for at Norden kan fortsætte som grønne foregangslande.
- Demografiens udvikling kræver et fortsat fokus på arbejdskraftsudbuddet, så vi sikrer god adgang til kvalificeret arbejdskraft og fortsat kan finansiere vores velfærdssamfund.
- Øget anvendelse af digitalisering, kunstig intelligens (AI) og ny teknologi tilbyder en række nye muligheder, men øger også behovet for omstilling, kompetenceudvikling og fokus på arbejdsmiljø. Det gælder den enkelte arbejdsgiver og arbejdstager, men også for de overenskomstbaserede rammer for arbejdslivet, som udgør fundamentet for den nordiske velfærdsmodel.

Norden har haft et fælles nordisk arbejdsmarked i mere end 70 år. Og selvom vi er forskellige lande, har vi et unikt fællesskab, som skal udnyttes til at finde de bedste og mest bæredygtige løsninger på vores fælles muligheder og udfordringer. Det er derfor, vi har organiseret os i Nordisk Ministerråd for Arbejdsliv (MR-A), hvor vi har til opgave at prioritere arbejdsindsatser der, hvor de kommer flest mulige nordiske borgere til gavn. Det gør vi ved at fokusere på arbejdsmarkedspolitik, arbejdsret og arbejdsmiljø både nationalt, regionalt og internationalt.

Formålet med dette samarbejdsprogram er at sætte den strategiske retning for alle indsatser og aktiviteter under MR-A i perioden 2025-2030. Det er vores vision, at vi herigennem kan styrke det nordiske samarbejde om at få flest muligt i job, der er kendetegnet ved et godt arbejdsmiljø, gode arbejdsvilkår samt ligestilling.

Det er sådan, vi styrker de Nordiske arbejdsmarkeders omstillingsparathed og konkurrenceevne og derigennem ruster Norden til at nå visionen om at være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030.

[Den Svenske Arbejdsminister]
[Generalsekretær NMR]

2. Indledning

I samarbejdsprogrammet har vi prioriteret indsatserne til de områder, hvor landene gennem viden, erfaringsudveksling og samarbejde kan skabe nordisk nytte og sikre bedre forudsætninger for udvikling af Nordens arbejdsmarkeder.

Ambitionen er at skabe løsninger, der bidrager til de enkelte landes udvikling af politikker nationalt. Det er ligeledes ambitionen at koordinere fælles synspunkter og erklæringer på områder, hvor landene kan opnå mere i fællesskab end hver for sig.

For at sikre nordisk nytte og fremdrift i tråd med samarbejdsprogrammets vision behøves et tæt samarbejde på tværs af ministerråd og en løbende dialog med Nordisk Råd, civilsamfundet og ikke mindst arbejdsmarkedets parter.

Ligeledes er den særegne nordiske arbejdsmarkedsmodel et vigtigt redskab. Ikke bare når det gælder forhold som løn og arbejdstid, forandrede forhold på arbejdsmarkedet og uddannelse, men i særdeleshed også når det gælder at skabe gode forudsætninger for at nå Nordens vision 2030.

Samarbejdsprogrammet blev godkendt af MR-A den [dato] og gælder for perioden 2025-2030. Den mere konkrete udmøntning af samarbejdsprogrammet er nærmere beskrevet i en særskilt arbejdsplan.

3. Strategiske prioriteringer 2025-2030

En stor og kompetent arbejdsstyrke, omstillingsparate arbejdsmarkeder, gode arbejdsvilkår samt et godt og inkluderende arbejdsmiljø er afgørende for at skabe både et grønt, konkurrencedygtigt og socialt holdbart Norden. Disse prioriteter er gensidigt afhængige, og det ene går ikke at skabe uden det andet.

[Indsæt figur: Vores vision 2030]

Samtidig vil MR-A også i den kommende periode rette opmærksomheden mod bæredygtig udvikling, ligestilling og ungdomsperspektivet. MR-A vil tage højde for disse tværgående fokusområder i relevante indsatser og aktiviteter i samarbejde med de øvrige ministerråd.

MR-A har på den baggrund besluttet følgende overordnede mål og delmål for arbejdet i perioden 2025–2030, der skal bidrage til Nordens samlede vision om at være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030:

3.1 En stor og kompetent arbejdsstyrke på omstillingsparate arbejdsmarkeder

Mål: "Sikre en rettidig og retfærdig omstilling af arbejdsstyrken, så vi får alle med og har personer med de rette kompetencer til at gennemføre den grønne og digitale transition"

Meget tyder på, at den grønne og digitale transition vil betyde færre jobs i visse sektorer samtidig med, at den fører til nye jobs i andre. Derfor er det centralt at lede dem, som er i risiko for at miste deres arbejde over i andre sektorer i vækst. I denne omstilling spiller aktiv arbejdsmarkedspolitik og investeringer i kompetenceudvikling, opkvalificering og efter- og videreuddannelse en vigtig rolle. Målets gennemførelse er ikke blot afgørende for, at den grønne og digitale transition lykkes, men er også essentielt for ikke at skabe øget ulighed.

For at nå målet om at sikre en rettidig og retfærdig omstilling af arbejdsstyrken vil MR-A i den kommende programperiode navnlig have fokus på at:

- *Styrke kundskabsgrundlaget for, hvordan de nordiske arbejdsmarkeder og behovet for kompetencer påvirkes af den grønne og digitale transition.*
- *Fremme grøn og digital omstilling på arbejdsmarkedet også uden for de store byer i Norden.*
- *Fremme livslang læring og mulighed for omstilling, herunder at skabe bedre mulighed og incitament for at vælge en erhvervsrettet karrierevej i tæt samarbejde med Ministerrådet for Uddannelse (MR-U).*

Mål: "Styrke arbejdskraftsudbuddet og lige muligheder for alle, så Norden bedre kan imødekomme arbejdsmarkedets behov og få bragt hele arbejdsstyrkens kompetencer i spil"

Norden består af forholdsvis veluddannede og ligestillede befolkninger, der arbejder inden for rammen af den nordiske arbejdsmarkedsmodel. Modellen sikrer tryghed, fleksibilitet og omstillingsparathed med høj beskæftigelse og produktivitet til følge. De nordiske lande er imidlertid udfordret af den demografiske udvikling med færre personer i den arbejdsdygtige alder og flere ældre med plejebehov. Dette sker parallelt med, at en alt for stor andel af arbejdsstyrken, hverken er i uddannelse eller arbejde. Samtidig er dele af det nordiske arbejdsmarked fortsat præget af strukturelle barrierer, der udfordrer mobiliseringen af hele arbejdsstyrkens kompetencer. Norden oplever desuden stigende international konkurrence om at tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft.

For at nå målet om et styrket arbejdskraftsudbud og lige muligheder for alle vil MR-A i den kommende programperiode navnlig have fokus på at:

- *Styrke kundskabsgrundlaget for at få flere i beskæftigelse med særligt fokus på grupper med svag tilknytning til arbejdsmarkedet, deriblandt seniorer, personer med funktionsnedsættelse, ikke-europæiske kvinder og unge, der hverken er i uddannelse eller i job.*
- *Styrke lige behandling og ligestilling i arbejdslivet, så Norden får mobiliseret hele arbejdsstyrkens kompetencer uanset køn, kønsidentitet eller -udtryk, etnisk tilhørsforhold, religion eller anden trosopfattelse, funktionshindring, seksuel orientering eller alder.*
- *Afdække barrierer og identificere potentielle indsatser for bedre at kunne tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft i Norden under ordnede forhold.*

3.2 Gode arbejdsvilkår og et godt og inkluderende arbejdsmiljø

Mål: "Styrke retfærdig konkurrence og øget arbejdsmobilitet gennem ordnede forhold og færre grænsehindre i Norden"

Et centralt element for Nordens konkurrencekraft og omstillingsparathed er retfærdig konkurrence. Det kræver ordnede forhold på arbejdsmarkedet og fri mobilitet. Med det følger en stærk kontinuerlig indsats mod grænsehindre, arbejdslivskriminalitet og social dumping. Udvikling og anvendelse af den unikke nordiske trepartsbaserede arbejdsmarkedsmodel er central i dette arbejde. Det samme er et tæt samarbejde om EU-sager, når det gælder forhold af interesse for Norden som helhed, og når det gælder at skabe forståelse og respekt for den nordiske arbejdsmarkedsmodel samt parternes autonomi og rolle.

For at nå målet om retfærdig konkurrence og øget arbejdsmobilitet vil MR-A i den kommende programperiode navnlig have fokus på at:

- *Styrke indsatsen mod grænseoverskridende arbejdslivskriminalitet og social dumping blandt andet gennem det nordisk-baltiske netværk om arbejdslivskriminalitet.*
- *Fremme arbejdsmobiliteten mellem de nordiske lande blandt andet ved at mindske grænsehindringer.*
- *Sikre balancen mellem arbejdstagerbeskyttelse og fleksibilitet i arbejdslivet blandt andet gennem samarbejde om EU-sager og med internationale aktører med respekt for arbejdsmarkedets parter særlige rolle.*

Mål: "Styrke et godt og sikkert arbejdsmiljø, der er tilpasset både de eksisterende og nye forudsætninger og krav, som arbejdslivet byder på"

Et velfungerende arbejdsliv kræver et godt arbejdsmiljø og er centralt for både den enkelte og for landene i Norden, da det skaber forudsætninger for økonomisk vækst og finansiering af vores velfærdssamfund. Der er imidlertid en række faktorer, der påvirker og ændrer det arbejdsliv, vi kender. Det gælder både måden, vi udfører vores arbejde på, men også skabelsen af nye former for arbejde. Samtidig er der et stærkt fokus på mental sundhed. Arbejdstagere og arbejdsgivere skal tilpasse sig de nye forudsætninger og krav. For at få succes skal omstillingsprocesserne være retfærdige, effektive og inkluderende.

For at nå målet om, at det nordiske arbejdsmarked også i fremtiden er kendetegnet ved et godt og sikkert arbejdsmiljø, vil MR-A i den kommende programperiode navnlig have fokus på at:

- *Fremme et godt arbejdsmiljø og mental sundhed i en tid med øget brug af hybride arbejdsmiljøer, platformsarbejde, fleksible kontrakter, nye ansættelsesformer og længere arbejdsliv.*
- *Styrke kundskabsgrundlaget for muligheder og udfordringer på de nordiske arbejdsmarkeder ved øget digitalisering, herunder brug af kunstig intelligens (*Artificial Intelligence*).*
- *Fremme effektive arbejdsmiljøstrategier og tilsynsmetoder, der forebygger arbejdsrelaterede sygdomme, skader, dødsfald og uacceptable arbejdsforhold.*

4. Samarbejdsprogrammets evaluering

Samarbejdsprogrammet gælder i perioden 2025–2030, men perioden deles op i treårige arbejdsplaner for perioderne 2025–2027 og 2028–2030. Der gennemføres en evaluering midt i perioden, som MR-A kan vælge at foretage tilpasninger i samarbejdsprogrammet ud fra, samt få input til hvordan arbejdsplanen for den sidste periode skal udformes. Derudover gennemføres løbende evalueringer ud fra MR-A's og Generalsekretærens vurdering.